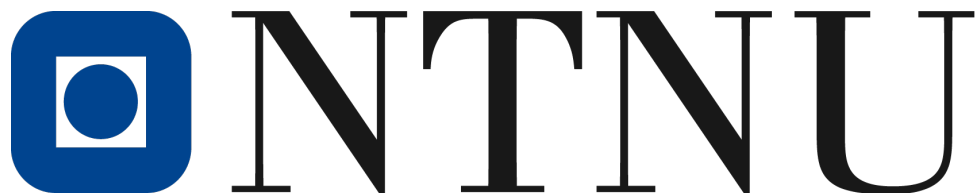

Unge sin stemme i samfunnet

“Hvordan skiller ungdom sin partipolitiske orientering seg fra den generelle velgermassen?”

MGLU3511

Vår 2021, 6 semester

Marius Yndestad Stegen

Kandidatnr: 10036

Sammendrag

Denne forskningsoppgaven tar for seg hvordan ungdom i videregående skoler stemmer sammenlignet med den generelle velgermassen. Data fra skolevalgene i videregående skoler i Norge og data fra stortingsvalget er datagrunnlaget. Jeg vil bruke tidligere forskning på ungdom sin velgeratferd for å lage antakelser om hvordan ungdom skiller seg ut. Saker fra nyere tid som Blacklivesmatter, 22. Juli terroren og miljødebatten er sentrale i teksten for å diskutere atferden. Problemstillingen som skal besvares er «Hvordan skiller ungdom sin partipolitiske orientering seg fra den generelle velgermassen». Det teoretiske grunnlaget er skillelinjemodellen til Rokkan og Lipset, politisk sosialisering og andre funn fra ulike forskere om hva som påvirker unge i dag. Resultatet av forskningen er at unge stemmer mer på ytterpunkt i politikken og er lettere påvirkelig. Det er også store forskjeller blant ungdom i ulike deler av landet. Noen av skillelinjene kan vi fortsatt se at eksisterer blant unge, deriblant den moralsk-religiøse skillelinjen.

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	4
2. TEORI	5
<i>Hvorfor stemmer vi som vi gjør?</i>	5
<i>Den nye politikken</i>	7
<i>Politisk sosialisering som ungdom</i>	7
<i>Miljøengasjert ungdom</i>	9
<i>Internett og samfunnsengasjement</i>	9
3. ANTAKELSER OM UNGDOM SIN BRUK AV STEMMERETTEN	10
4. METODE	10
5. ANALYSE STORTINGSVALG VS SKOLEVALG	11
<i>En stemme på ytterpunkt i politikken?</i>	13
<i>Miljøpartiet de grønne (MDG) i Skolevalg vs Stortingsvalg</i>	14
6. UTVALG FRA SKOLEVALGET 2019 - FORSKJELLER I LANDET	15
<i>Kristne skoler - Danielsen Videregående skole</i>	15
<i>Bygd vs by og nord vs sør i skolevalget</i>	15
7. DISKUSJON.....	18
<i>Lettere påvirkbar ungdom?</i>	18
<i>Stemmer ungdom mer på ytterpunkt i politikken?</i>	19
<i>Skillelinjer i skolevalget</i>	19
8. KONKLUSJON	20
9. LITTERATURLISTE:.....	21

1. Innledning

Siden Norge fikk sin grunnlov i 1814 har stemmerettsreglene forandret seg. Fra 1814 til 1913 var det bare menn som var 25 år og eldre som hadde mulighet til å stemme. Men det var fortsatt unntak for en del grupper som betalte skatt og som hadde spesielle roller i samfunnet (Søbye et. Al, 2021). Valgdeltakelse er noe som har endret på seg over mange år. Fra 1930-tallet har andelen som har stemt ved valg i Norge vært på over 80 prosent. Deltakelsen har ligget jevnt rundt 75-80 prosent i tiden etterpå. Statistikk fra Statistisk sentralbyrå viser at valgdeltakelsen til unge fra 18-24 år er lavere enn de eldre gruppene (Øyvin Kleven, 2019). Ut i fra statistikken som det vises til fra SSB kan det virke som at ungdommer er mindre politisk engasjert. Det jobbes med å få de unge inn i politikken og man ønsker at det skal bli et større politisk engasjement. Derfor ble det gjennomført en prøveordning ved lokalvalget i 2011. Hensikten med prøveordningen var å se på hvordan inkluderingen av 16- og 17-åringer i politikken ville påvirke resultatene (Bergh, 2014). Det blir mer og mer fokus på å få unge inn i politikken og til å engasjere seg i politikken. Også i skolesammenheng er det allerede på ungdomsskolen et kompetansemål som sier «beskrive trekk ved det politiske systemet og velferdssamfunnet i Norge i dag og reflektere over sentrale utfordringer» (Utdanningsdirektoratet, 2020). Det blir også arrangert skolevalg for omtrent alle videregående skoler i landet. Skolevalget vil bli en viktig del av denne oppgaven.

I denne oppgaven skal jeg se nærmere på de unge sin politiske orientering. Jeg vil først ta for meg forskning på hvordan ungdom i Norge stemmer og hva som engasjerer dem. Jeg vil trekke frem store politiske saker og hendelser som har skapt engasjement, eksemplene jeg vil dra frem er Blacklivesmatter, miljødebatten og 22. Juli. Dette er hendelser og politiske saker som i større eller mindre grad har preget ungdom og politikk. Jeg vil sammenligne skolevalg fra videregående skoler i Norge med stortingsvalg for å se forskjellene mellom ungdom sin politiske orientering og den generelle befolkningen. Formålet med oppgaven er å se hvordan ungdom sin politiske stemme skiller seg fra den generelle befolkningen. Ut i fra hvordan ungdom har vist seg politisk og hva tidligere forskning sier om ungdom vil jeg utforme antakelser om ungdom sin politiske orientering. For å finne ut om det er hold i antakelsene skal jeg bruke talldata fra NSD på hva ungdom har stemt (SSB, 2019). Ved å sammenligne talldata fra skolevalg og stortingsvalg skal jeg prøve å besvare problemstillingen «Hvordan skiller ungdom sin partipolitiske orientering seg fra den generelle velgermassen?».

2. Teori

Hvorfor stemmer vi som vi gjør?

Hvis vi skal se på hvordan ungdom skiller seg fra den generelle befolkningen ved valg, må vi også forstå hvordan nordmenn generelt stemmer. Statsviter Oddbjørn Knutsen skriver i en artikkel i Aftenposten Viten om forskninger gjort på hvordan nordmenn stemmer ved valg (Knutsen, 2017). Resultatene viser at det er noen viktige forhold som avgjør hva vi stemmer. Det viktigste grunnlaget for hvordan nordmenn stemmer er sosial klasse, religiøse tilknytninger, om man bor i by eller på landet og immigrasjon. Den sosiale klassen har fått nye mønster gjennom årene og det viser seg nå at FrP får mest støtte fra arbeiderklassen, mens SV og Rødt får mest støtte fra middelklassen. I Arbeiderpartiet har det blitt vanskeligere å skille gruppene. Holdninger og verdier har også stadig blitt viktigere for nordmenn. De viktigste orienteringene har vært holdninger til velferdsstaten og økonomiske reguleringer, religiøse synspunkt, miljøvern og immigrasjon (Knutsen, 2017).

Så tidlig som slutten av 1800-tallet snakket ulike grupper i Norge om partier. Det var basert på spesifikke interesser i samfunnsklasser. På den tiden var det bønder, borgere og embetsmenn. Det som knyttet dem sammen var like behov og like ønsker (Stortinget, 2019). Det er ikke et fenomen som utelukkende hører til slutten av 1800-tallet. Vi vet at felles interesser og sosiale grupper henger sammen med hvilke politiske interesser man har også i 2021. Det kan likevel virke som at de veldig klare skillene politisk har blitt vannet ut med årene. I nyere tid virker det som at fokuset på individet har en større påvirkning enn hvilken sosial gruppe man hører til.

Stein Rokkan og Seymour Lipset har utviklet en teori kalt skillelinjemodellen. Tankene ble fremstilt på 1960-tallet og skal forklare hvilke aspekter som påvirker partifremvekst og hvordan vi stemmer. I hovedsak deler den partiene inn i store skiller i samfunnet som religion, arbeidere og bønder. Nordmenn vil altså stemme på et parti som treffer innenfor deres gruppe med mennesker. Er man i arbeiderklassen så vil man da i følge teorien mest sannsynlig stemme arbeiderpartiet. Hvis man har en kristen tro så vil man mest sannsynlig stemme på Kristelig folkeparti (Hanssen, Helgesen og Vabo, 2007, s. 94-95).

Rokkan og Lipset har fire ulike skillelinjer.

Den territorielle skillelinjen

Denne skillelinjen går helt tilbake til sent på 1800-tallet og handler i stor grad om skillene mellom sentrum og periferi. Venstre ville ha en selvstendighet til Norge mens høyre var mer interessert i en union med Sverige. I nyere tid kan et lignende scenario være om Norge skal være med i EU eller ikke (Hanssen et al., 2007, s.94-95).

Den sosiokulturelle skillelinjen

Den sosiokulturelle skillelinjen handler om bygdekultur og bykultur. På 1960-tallet når skillelinjemodellen ble laget var det stort fokus på nynorsk vs bokmål debatt. Her var Venstre på bygden sin side og Høyre på byfolket sin side. Det er fortsatt den dag i dag diskusjoner rundt nynorsk og bokmål (Hanssen et al., 2007, s.94-95).

Den moralsk-religiøse skillelinjen.

Den moralsk-religiøse skillemodellen handler om å bevare de kristne verdiene i landet. De viktige sakene var salg av alkohol og bevaring av kristne normer.

Den økonomiske skillelinjen på arbeidsmarkedet og den økonomiske skillelinjen på (Hanssen et al., 2007, s.94-95).

varemarkedet

Dette er to skillelinjer som handler om økonomien i Norge. Arbeidsmarkedet skiller i det store og hele mellom de som ønsker fagbevegelser velkommen og de som ikke vil blande inn andre aktører. Varemarkedet har også skillelinjer mellom de som produserer landbruksvarer og de som kjøper varene. Diskusjonene handler om Subsidier og hva varene skal koste (Hanssen et al., 2007, s.94-95).

I Norge i dag kan vi kjenne igjen en del av skillelinjene som Rokkstad og Lipset snakker om. Den terreterielle skillelinjen har falt bort fra utgangspunktet om selvstendighet eller union, men hvis vi tenker på den dagsaktuelle saken om Norge skal bli med i EU eller ikke, så har det litt med selvstendighet å gjøre. I samfunnet i dag er det mye som dreier seg om økonomi. For bønder handler det om subsidier for å unngå at utenlandske aktører tar over markedet. For andre arbeidsgrupper handler det gjerne om skatter og avgifter, barnetrygd og generelt hvordan velferdsstaten skal fordele pengene. Alle meningene som finnes fører til at man gjerne fordeles i en sosial gruppe. Man kan kanskje kalle det dagens skillelinjer.

Den nye politikken

Det vokste på 1970-tallet en ny tanke om hvordan man skulle stemme ved valg. Det ble i følge Ronald Ingleharts (1977) viktigere å prioritere verdiene en å stemme ut i fra hvilke sosial gruppe man tilhørte. Inglehart mener at skillelinjemodellen er utdatert og at det er et generasjonsskifte i politikken. (Hanssen, Helgesen og Vabo, 2007, s. 96)

Aardal (2003) forsvarer Ingleharts mening. Han skriver også om hvordan samfunnet har endret seg fra at man stemmer mellom de store skillelinjene i samfunnet, til at man stemmer for enkeltsaker. Når samfunnets måte å stemme på endrer seg, følger partiene etter. Partiene kjemper om sine velgere og man ser at måten de arbeider på nå er mer rettet mot enkeltsaker enn tidligere. Buckingham (2000) i Austvik og Rye (2011) hevder at selv om ungdom tilsynelatende er mindre aktive i politikken, så handler dette om et annet politisk fokus. Han mener at ungdom er mer opptatt av enkeltsaker enn de vanlige politiske aktivitetene. Øia (1995) og Ødegård (2003) kommer med samme konklusjoner i deres undersøkelser på norske ungdommers samfunnsengasjement. Ødegård undersøkte forskjell mellom interesse rundt politikk mot interessen av samfunnsspørsmål og resultatene viste at omtrent halvparten av ungdommene var interessert i samfunnsspørsmål mens bare rundt en fjerdedel av ungdommene var interessert i politikk (Ødegård, 2003, s.91-97).

Politisk sosialisering som ungdom

Politisk sosialisering handler i dag om hvordan vi som mennesker blir påvirket og får utvidet vår forståelse (Sapiro 2004). I vår forståelse ligger det mange påvirkningsfaktorer, (Flanagan 2013) trekker frem viktige sosiale kontekster som skolen, sivilsamfunnet og media. Fokuset rundt unge sin påvirkning har økt og (Sears og Levy 2003) trekker frem ungdomsårene som spesielt viktig for å finne sine politiske standpunkt. I denne perioden er man ekstra utsatt for å bli påvirket av den politiske sosialiseringen. Franklin (2004) forklarer at det er de formative årene hvor holdninger fester seg til personer. Han beskriver dette som generasjonseffekten. Ungdommer har altså tilsynelatende lettere for å bli påvirket og hendelser i ungdomsårene har lettere for å vare livet ut. Ut fra dette kan vi anta at hendelser som terroren 22. Juli vil påvirke de unge sin velgeratferd.

Terror og engasjement

12. september 2011 rammes Norge av terror. Bombene på regjeringskvartalet og massedrap på Utøya var hendelsene som sendte et sjokk gjennom hele befolkningen. På Utøya var det samlet politisk engasjert ungdom på sommerleiren til AUF. Anders Behring Breivik

gjennomførte et symbolsk angrep mot den norske politikken. I lyset av hendelsen dukket det opp en forventning om økt oppslutning ved neste valg. Resultatene viste imidlertid at det ikke ble noen økning i antallet som stemte ved valget. Ved terrorangrepet 9/11 i USA gjorde de en sammenligning i politisk aktivitet før og etter hendelsen. Der viste det seg at det bidro til et større engasjement og aktiv handling i politikken. Men det varte i 6 måneder før det stabiliserte seg som vanlig igjen. Bortsett fra i en gruppe, det var de unge som fortsatt hadde økt aktivitet i politikken Sander og Putnam (2010). Dette gjør at det kan være utfordrende å finne resultater direkte ut av en hendelse. Ettersom det generelt blir store reaksjoner etter hendelser. Men hvis man ser i de seinere årene så vil man i følge forskningen til Sander og Putnam kunne se at hendelsene vedvarer hos de som var ungdom på tidspunktet.

De unges plattform – BLM

Mange argumenterer altså for at ungdommer er engasjert, men ikke så engasjert i politikken og den “gamle måten” å vise sitt samfunnsengasjement.

BLM er en forkortelse for BlackLivesMatter og er en demonstrasjon mot rasisme i samfunnet. Demonstrasjonene startet etter at George Floyd ble drept under en pågripelse av en politimann. Reaksjonene ble sterke og anklagelsene gikk på en systematisk rasisme i samfunnet. På sosiale medier tok saken helt av og ble spredd over natten til store deler av verden. Også i Norge vekket det er sterkt engasjement. Store påvirkere i sosiale medier og mange privatpersoner delte et svart bilde på instagram for å øke oppmerksomheten rundt rasisme. Ikke bare på sosiale medier kom reaksjonene, det ble gjennomført flere demonstrasjoner i gatene. Koronasituasjonen som herjet i landet 3. Juni 2020 stoppet ikke Dina Almakhrami og de andre oppmøte i Trondheim sentrum, som skulle vise sin støtte til George Floyd og alle andre som opplever rasisme. I demonstrasjonene er store deler av de oppmøtte ungdommer og unge voksne (Børstad, Hussain, Baszaz, Skandsen, 2020)

Plattformen på internett bidro til å gjøre saken enorm verden over og også sånn at hver enkelt person hadde mulighet til å enkelt uttrykke seg med å poste bilde på sin instagram. Det er både eldre og yngre som er aktive på de digitale plattformene, men det er flest fra den yngre generasjonen som er aktiv i denne saken. Situasjonen viser hvordan ungdom blir engasjert i saker som får mye oppmerksomhet. De er også aktivt med på å bruke sin sosiale plattform til å dele informasjonen videre og vise at de bryr seg.

Miljøengasjert ungdom

Den Svenske tenåringsen Greta Thunberg fikk enorm oppmerksomhet for sitt engasjement for miljøet. Greta Thunberg gjennomførte skolestreik for å få frem sitt budskap rundt klimakrisen. Hun ble over natten kjent over hele verden som den unge engasjerte klimaforkjemperen. Reaksjonene var store fra både eldre og yngre generasjoner. Blant ungdommen førte det til at 70 000 elever gikk ut i klimastreik. De streikende stiller seg bak en rekke krav om kutt i utslipp. I miljø saker har det vært et enormt engasjement, blant partiene har det også blitt stort fokus på klimapolitikk (Hansen, 2020)

Rapporter på hvor miljøengasjerte ungdom er har endret seg opp gjennom årene. Professor Bernt Aardal skrev i 2012 at ungdom ikke på tidspunktet var så opptatt av miljø. Men at dette var noe som gikk i sykluser. Han mente at interessen for miljø for ungdom var avhengig av drama og oppmerksomhet. Denne påstanden støtter opp under hendelsene som vi ser i de seinere årene hvor det blir et stort fokus og oppstyr på miljø. Som konsekvens ser vi store protester og mengder med engasjert ungdom. Basert på ungdom sitt store engasjement vil man kunne anta at MDG får flere stemmer ved skolevalget en ved stortingsvalget (NTB i TV2, 2012).

Internett og samfunnsengasjement

ICCS sin rapport undersøkte 9. klassinger i 24 forskjellige land “hvordan denne aldersgruppen både kjenner til, utøver og forberedes til rollen som demokratiske medborgere i dagens og framtidens samfunn.” (Huang, Ødegård, Hegna, Svagård, Helland, Seland, 2016). Resultatene fra rapporten viser at norske elever er på toppen når det gjelder demokratiforståelse og de har hatt en utvikling i forståelse siden forrige undersøkelse i 2009. Det betyr at man vil få resultater ved skolevalg som forteller oss hva elever står for politisk. Det ble også rapportert at en av 20 deltakere i undersøkelsen tenker at sosiale medier er en god arena for å få fremme, diskutere eller kommentere andre sine synspunkter angående politikk, samfunn (Huang et. al., 2016). Jostein Austvik og Ståle Angen Rye (2011) har skrevet publikasjonen “Digitale medier, samfunnsfag og samfunnsengasjement”. I denne publikasjonen har de sett på hva samfunnsfagelever ved en videregående skole i vest-agder stiller seg rundt spørsmålet om internett og samfunnsengasjement. I undersøkelsen som de har gjort der, var det 83% av elevene som svarte enten “enig” eller “helt enig” på påstanden “internett er en god plass for å engasjere seg i samfunnsspørsmål”. Dette er i kontrast til 9. klassingene i ICCS sin rapport. Det kan være påvirket av at 9. klassingene er litt yngre.

Tabell 16: Angående bruk av internett. (Prosent) N=376-386

	Sterkt enig	Enig	Uenig	Sterkt uenig	Har ingen mening
Internett er viktig for å holde meg oppdatert om samfunnsspørsmål	43,3	43,6	7,0	,5	5,6
Internett er viktig for å forstå hva som skjer i utviklingsland	33,3	47,5	10,7	,8	7,7
Internett er viktig for å forstå hva som skjer i lokalmiljøet	25,8	44,6	21,0	2,4	6,2
Internett er en god plass for engasjere seg i samfunnsspørsmål	33,8	49,2	6,2	2,2	8,6
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kilde: 'UIS-elever 09/10', spørsmål 20

(Jostein Austvik og Ståle Angen Rye, 2011, s.56-58)

3. Antakelser om ungdom sin bruk av stemmeretten

BLM, Miljøkrise og 22. Juli har til felles at de er store hendelser med stor betydning for mange mennesker. Alle har spredd seg stort gjennom sosiale medier og digitale plattformer, spesielt blant ungdom. Likevel viser undersøkelser fra ICCS at bare en av 20 9. klassinger mener sosiale medier er en god arena for å fremme synspunkter angående politikk og samfunn. som vi har sett engasjerer til demonstrasjoner og aksjoner på sosiale medier. Det viser seg også at forskning sier at man er lettere påvirkelig i ungdomsårene. Vi har også sett hvordan hendelser og politiske saker som klimakrisen, BLM og 22. Juli engasjerer ungdommen ekstra. Har enkelthendelsene mer betydning for hvordan ungdom stemmer ved skolevalg en hvordan den generelle befolkningen stemmer ved stortingsvalg? I sammenheng med denne påstanden vil vi kunne anta at ungdom stemmer mer på de ytterliggående partiene i politikken. Det kan bli for generelt å trekke hele Norge sammen som en del, hvis vi ser på ulike deler i landet vil vi kunne finne noen forskjell ut i fra hvor man bor og går på skole. Vil det være store variasjoner i hvordan ungdom stemmer? Videre er det også interessant å se på om skillelinjene til Rokkstad og Lipset er utdatert eller fortsatt relevant for unge i dagens samfunn.

4. Metode

For å besvare problemstillingen på en best mulig måte skal jeg sammenligne NDS sine store talldata på valgdeltakelsen til ungdommer i videregående skoler opp mot stortingsvalget sine data. Jeg vil bruke forskjellene mellom valgene til å besvare antakelsene om hvordan ungdom

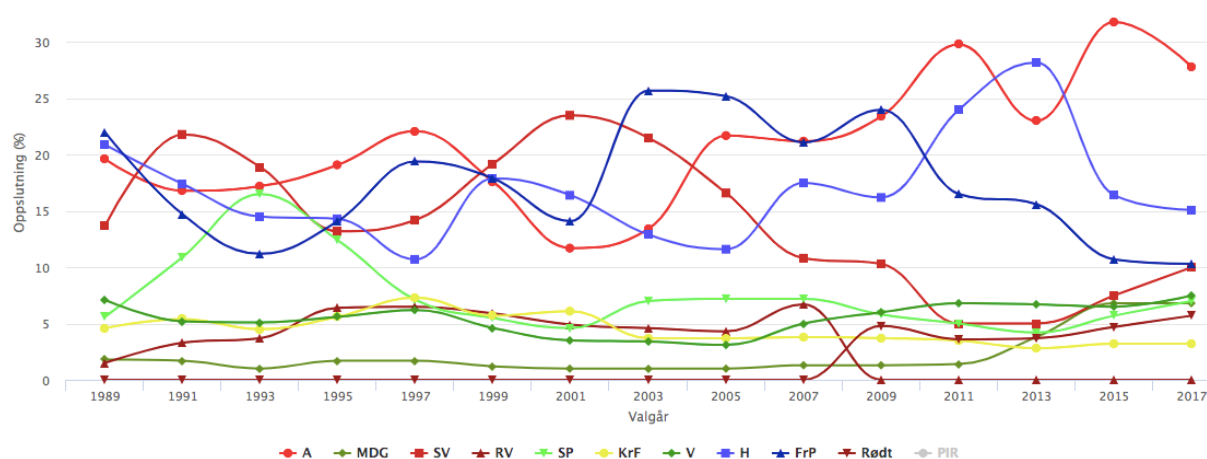
stemmer. I sammenligninger vil hovedsakelig resultater fra 1989 til 2017 vil bli brukt ettersom det forrige stortingsvalget var 2017 og jeg ønsker heller ikke å gå for langt tilbake i tid. Dette er fordi jeg ønsker resultater som representerer den nyere tiden på en best mulig måte, samtidig som endringer gjennom flere år kan styrke resultatene.

5. Analyse Stortingsvalg vs Skolevalg

Vi har tidligere antatt at det vil være tydelige forskjeller mellom resultatene i stortingsvalg og skolevalg. I denne delen av oppgaven skal vi analysere resultatene i skolevalget og sammenligne med stortingsvalg. Først vil vi se på hvor mye valgresultatene varierer fra valg til valg. Hvis resultatene varierer veldig mye kan dette fortelle oss at man er lettere å påvirke. Det vil da gjerne være noen hendelser i samfunnet som påvirker resultatet ekstra. Videre vil jeg se på om ungdom stemmer mer på ytterpunktene i politikken. Og om miljødebatten har hatt stor påvirkning på ungdom sammenlignet med den generelle befolkningen. Til slutt skal jeg sammenligne ulike deler og samfunnsgrupper for å se om det er avgjørende hvor i landet man bor. Dette kan være avgjørende for valgferden til ungdom ettersom det er store forskjeller i hvordan man lever og bor i byer mot mindre strøk. Dette vil muligens gi ulike preferanser som igjen vil kunne føre til at man stemmer forskjellig.

Variasjoner fra valg til valg?

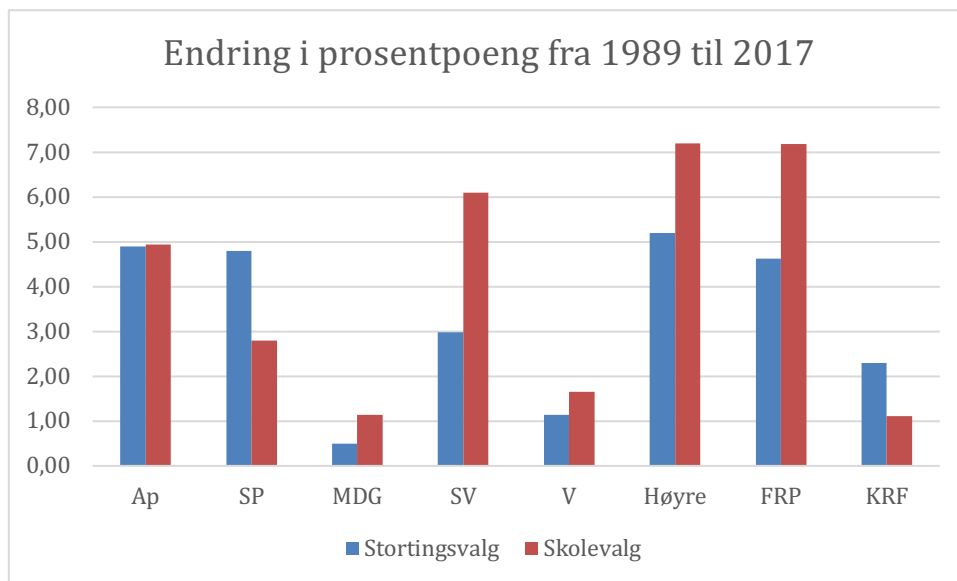
Hvis vi undersøker hvor mye resultatene endrer seg i stor grad fra valg til valg, kan dette gi oss indikasjoner på at endringene dreier seg om enkelthendelser. Vi tar da utgangspunkt i resultatene fra 1989 til 2017.

	Ap	Sp	MDG	SV	Rødt	Høyre	FrP	KrF	V
2017	27,4	10,3	3,2	6	2,4	25	15,2	4,2	4,4
2013	30,8	5,5	2,8	4,1	1,1	26,8	16,3	5,6	5,2
2009	35,4	6,2	0,3	6,2	1,4	17,2	22,9	5,5	3,9
2005	32,7	6,5	0,1	8,8	1,2	14,1	22,1	6,8	5,9
2001	24,3	5,6	0,2	12,5	1,2	21,2	14,6	12,4	3,9
1997	35	7,9	0,2	6	1,7	14,3	15,3	13,7	4,5
1993	36,9	16,7	0,1	7,9	1,1	17	6,3	7,9	3,6
1989	34,3	6,5	0,4	10,1	0,8	22,2	13	8,5	3,2

Som vi ser på grafen er det mye svingninger i skolevalget. Partiene har gått mye opp og ned i årene fra 1989 til 2017. Er dette store svingninger som er uvanlig eller er det representativt for befolkningen. Skolevalg er dobbelt så ofte som stortingsvalgene men vi tar bare utgangspunkt i de skolevalgene som er samme år som stortingsvalg. Da får vi en god sammenligning basert på de samme årene.

Vi bruker de 8 av 9 største partiene det er ikke data på Rødt sitt resultat i skolevalget fra de tidligste årene. Vi bruker snittet av endring i prosentpoeng mellom hvert stortingsvalg fra 1989 til 2017 til å beregne hvor store endringer det har vært. Når vi sammenligner tallene så har det vært to av partiene som har hatt størst variasjoner fra valg til valg i stortingsvalget. Senterpartiet har hatt en gjennomsnittsendring på 4 prosentpoeng i stortingsvalget mot skolevalget sine 3,14. Også for KrF har det vært en større endring med 2,3 prosentpoeng for stortingsvalget mot 1,11 for skolevalget. For de resterende partiene har det vært størst endring i skolevalget, men det har vært så små forskjeller i Arbeiderpartiet at det er tilnærmet lik null forskjell (0,04 prosentpoeng). I partiene MDG, SV, V, H og FRP er det en tydelig større svingning i skolevalget. Ut i fra denne analysen kan vi si at de unge har større endring i valgene enn den generelle befolkningen. Det skal allikevel påpekes at i to av partiene var det stortingsvalget som hadde størst endringer og det var ekstremt små forskjeller i Arbeiderpartiet.

Stolpediagram av resultatene i analysen av forskjeller fra valg til valg

En stemme på ytterpunkt i politikken?

En av antakelsene jeg har gjort om ungdom er at de stemmer mer på ytterpunktene enn de eldre i samfunnet. Grunnlaget for dette er at vi har forskning som viser at ungdom er lettere påvirkelig, som igjen kan føre til at man stemmer på partier som har sterke meninger i enkeltsaker. Et eksempel på dette er MDG som har et klart mål om å redde miljøet for fremtidige generasjoner. For å finne ut om påstanden har hold, velger jeg ut de fire partiene med høyest oppslutning og de to største partiene i skolevalget og stortingsvalget for å se hvor stor andel dette utgjør av stemmene. Hos Ungdom ved videregående skoler er de største partiene Arbeiderpartiet (27,8%), Høyre (15,1%), Fremskrittspartiet (10,3%) og Sosialistisk venstreparti (10%). Ved stortingsvalget var de største partiene Arbeiderpartiet (27,4%), Høyre (25%), Fremskrittspartiet (15,2%) og Senterpartiet (10,2%). Når vi slår sammen resultatene for de fire største partiene ved skolevalget på 63,2% mot stortingsvalget sine 77,8%. Hvis vi ser på de to største partiene har skolevalget 42,9% mot stortingsvalget sine 52,4%. Sammenligning av stemmene viser oss at stemmene til ungdom er i større grad fordelt på mindre partier. Mens Hele 77,8% av stemmene ved stortingsvalget gikk til de fire største partiene. Selv om undersøkelsen viser at ungdom stemmer litt mer på mindre partier, så har de altså 63,2% av stemmene på de fire største partiene. Dette er fortsatt en relativt stor andel.

Miljøpartiet de grønne (MDG) i Skolevalg vs Stortingsvalg

Miljøpartiet de grønne har som navnet tilsier et hovedfokus på å redde miljøet. Dette gir oss et godt utgangspunkt for å se hvor engasjert befolkningen er i miljøet. Miljøet har vært en stor sak de siste årene og vi har sett at det har fått et enormt engasjement spesielt fra de unge. Det er fullt mulig å være engasjert og interessert i miljøet uten å stemme MDG. Resultatene vil likevel kunne fortelle oss hvor mange som har valgt å stemme på parti ved å prioritere miljøet. Fra 1995 har resultatene lagt lavt mellom 1-2% i skolevalget. I 2011 ser vi en endrende trend hvor MDG leverer jevnt sterkere resultater. I 2019 leverer MDG sitt sterkeste skolevalg så langt med hele 10,9% av stemmene. Hvis vi skal sammenligne resultatene fra skolevalget med stortingsvalget så må vi tilbake til forrige valg i 2017. Da leverte MDG 3,2% av stemmene ved stortingsvalget sammenlignet med 6,8% i skolevalget. Det tilsvarer en økning på 14% fra forrige stortingsvalg i 2013. Skolevalget har hatt en økning på 78,9% fra skolevalget i 2013. Resultatene er klare på at ved skolevalg er det en større interesse av å prioritere miljøet i politikken.

Bilde: Skolevalgresultat MDG fra 1995-2019 (hentet fra nsd.no)

6. Utvalg fra Skolevalget 2019 - Forskjeller i landet

Kristne skoler - Danielsen Videregående skole

Resultatene under viser skolevalget ved Danielsen Videregående skole i Bergen. Skolen har et kristent verdigrunnlag og det viser seg tydelig ved 31,9% av stemmene til KRF. Det er et resultat som er langt over gjennomsnittet i skolevalget som ligger på 2,3%.

Parti	Valgresultat 2019 prosent	Tidslinje	Stemmer
Redt	 3.5 %		12
SV	 3.2 %		11
A	 7.0 %		24
SP	 2.6 %		9
MDG	 10.1 %		35
KrF	 31.9 %		110
V	 8.4 %		29
H	 14.2 %		49
FrP	 5.5 %		19
PIR	 1.4 %		5
PP	 0.3 %		1
NKP	 1.2 %		4

Bygd vs by og nord vs sør i skolevalget

I vårt langstrakte land er det store variasjoner i hvordan man bor. Fra Nord-Norge hvor noen bor på små øyer eller med lang avstand mellom hus. Der kan man ha andre preferanser og meninger enn noen som bor i storbyer. Også klimaet kan være ganske forskjellig fra helt i nord til helt i sør. For å dypdykke i ulike deler av Norge har jeg valgt ut noen skoler til å representere de forskjellige delene.

Hartvig Nissen Videregående skole

Skolen har ca 650 elever og ligger plassert sentralt i Oslo. Denne skolen vil representere byskolene i Norge.

Parti	Valgresultat 2019 prosent	Tidslinje	Stemmer
Redt	 3.1%		17
SV	 18.9 %		103
A	 27.2 %		148
SP	 1.8 %		10
MDG	 15.6 %		85
KrF	 0.2 %		1
V	 18.5 %		101
H	 6.4 %		35
FrP	 5.5 %		30
PIR	 0.6 %		3
PP	0.0 %		
KYST	 0.2 %		1
NKP	 0.2 %		1
DEM	0.0 %		
LIBS	 0.2 %		1
KRISTNE	0.0 %		
FNB	 1.1 %		6
ALLI	 0.4 %		2

Skolevalgresultater for Vest-Lofoten videregående skole, avd. Leknes - 2019

Vest lofoten videregående skole ligger langt nord i Norge. Den har omtrent like mange elever som Hartvig nissen videregående med 650 elever.

Parti	Valgresultat 2019 prosent	Tidslinje	Stemmer
Redt	8.9 %		27
SV	5.3 %		16
A	25.4 %		77
SP	15.5 %		47
MDG	4.0 %		12
KrF	2.6 %		8
V	12.5 %		38
H	15.5 %		47
FrP	5.6 %		17
PP	1.7 %		5
NKP	1.7 %		5
LIBS	1.0 %		3
KRISTNE	0.3 %		1

Skolevalgresultater for Ytre Namdal videregående skole - 2019

Ytre Namdal videregående skole ligger i Rørvik i Trøndelag. Ytre namdal Videregående blir representant for bygdeskolene i landet. Skolen har ca 300 elever.

Parti	Valgresultat 2019 prosent	Tidslinje	Stemmer
Redt	2.2 %		4
SV	15.2 %		27
A	21.9 %		39
SP	16.9 %		30
MDG	2.2 %		4
KrF	3.4 %		6
V	11.8 %		21
H	11.8 %		21
FrP	11.2 %		20
PIR	1.7 %		3
PP	1.1 %		2
LIBS	0.6 %		1
KRISTNE	0.0 %		

7. Diskusjon

Lettere påvirkbar ungdom?

En stor mengde ungdom valgte å demonstrere for miljøet. En av de store enkeltsakene som ungdom har vært opptatt av er miljøet. Når vi ser at hele 10,9% av elevene ved skolevalget velger å stemme på et parti som baserer hele politikken sin på miljøet, så samsvarer dette sterkt med at ungdommer er mest opptatt av enkeltsaker. Inglehart mener at hele samfunnet endrer seg i måten vi stemmer på. Han mener de store skillelinjene som vi så i årene etter 2. verdenskrig har falt sakte men sikkert bort. Dette kan støttes av data fra stortingsvalgene som viser at det er en utvikling i antall stemmer på partier med enkeltsaker, men at det er i mindre grad enn ungdommen. Dette kan tolkes som at ungdom er mer ekstreme og lettere påvirkelig av store hendelser. I forskningen som var gjennomført i USA før og etter 9/11 hendelsen som rystet landet, viste det seg at det politiske engasjementet økte i 6 måneder i den generelle befolkningen. Men for de som var unge på det samme tidspunktet så har det vedvart i lang tid etterpå. Det er ikke alle steder i Norge MDG er like populær i skolevalgene. Når vi så på hva forskjellige skoler stemte ved valget, registrerte vi at ved for eksempel Ytre Namdal Videregående skole hadde MDG en oppslutning på 2,2%. Det er en merkbar forskjell hvis man sammenligner med byskolen Hartvig nissen skole som hadde en oppslutning på 15,6%. Rundt miljødebatten er det mye samtale rundt bilkjøring og avgifter. For folk som bor på bygden er det større avstander og dette kan være noe av grunnen til at de ikke ønsker et parti som vil redusere bilbruk og øke avgifter. Dette kan være et tegn på at noen av de gamle skillelinjene fortsatt er gjeldende. Elevene i Oslo har mest sannsynlig god tilgang på buss og får ikke samme situasjon. Det er ikke bare diskusjon om bil vs buss. Den kanskje største politiske saken handler om å redde kloden, dette har også fått mye oppmerksomhet i media. Bernt Aardal støtter opp under påstand om at ungdom er lettere påvirkbar. Han snakket i 2012 om ungdom som ikke lenger var så opptatt av miljø, men påpekte at det er oppstyr og medieoppmerksomhet som i stor grad påvirker ungdom. Når man i seinere tid ser på engasjementet på sosiale medier så kan det tyde på at Aardal har noe rett i det han sier. For å svare direkte på antakelsen om at enkelthendelser har påvirkning på hvordan ungdom stemmer, så kan det tyde på det. Viktige faktorer som støtter opp under antakelsen er forskningen i USA og utviklingen som MDG har hatt de siste årene med stort miljøfokus i media. Franklin har nok et poeng når han snakker om de viktige formative årene i ungdomstiden. Ut fra hva vi har analysert i denne oppgaven støtter vi opp under at ungdom er

lettere påvirkbar og det kan virke som at det har en sammenheng med hvorfor ungdom stemmer litt annerledes enn den generelle befolkningen.

Stemmer ungdom mer på ytterpunkt i politikken?

Som vi har observert i analysedelen stemmer ungdom mer på ytterpunkt i politikken. I stortingsvalget var det en større andel som stemte på de fire største partiene enn blant elevene ved skolevalget. Dette kan ha med ungdom sitt fokus på enkeltsaker å gjøre. Mindre partier har ofte mer spesifikke politiske mål enn de største som for eksempel Arbeiderpartiet og Høyre. Det er likevel ikke så veldig store forskjeller i denne analysen som tidligere antatt. Også når det kommer til hvor store endringer som har vært fra år til år er det overraskende lite forskjeller. Det er som antatt større variasjoner fra 1989 til 2017 i skolevalget, men det er ikke veldig store forskjeller og i to av partiene har det vært større endring i stortingsvalget. For å finne de mest ekstreme ytterpunktene må man se på spesifikke skoler i deler av Norge. Da har man noen signifikante forskjeller som for eksempel at bygdeskolen stemmer i større grad på Senterpartiet og byskolen stemmer i større grad på Miljøpartiet de grønne.

Skillelinjer i skolevalget

Skillelinjemodellen til Rokkan og Lipset forteller om sosiale skillelinjer i samfunnet. Det er en teori som ble laget i 1967, men er det fortsatt relevant for politikken i dag? Generelt sett kan det virke som at de store sosiale gruppene er blitt utvannet. Man vet i dag at det ikke er noe automatikk i at en arbeiderklasse mann stemmer arbeiderpartiet. Men man kan fortsatt finne resultater som tilsier at det fortsatt eksisterer. I Norge i dag er det flere skoler med religiøse grunnverdier. Skolene ønsker å opprettholde de religiøse verdiene. Danielsens Videregående Skole er en Kristen skole som vi har sett nærmere på. Resultatene i skolevalget viser en ekstrem økning i personer som stemte på KRF i valget. Hele 31,9% ved skolen stemte på KRF, gjennomsnittet for landet i skolevalget var 2,3%. Dette forteller oss at den moralsk-religiøse skillemodellen fortsatt er aktiv blant unge i Norge. Også i bygdeskolen Ytre Namdal Videregående observerer vi resultater som er sterkt ulike gjennomsnittet. Senterpartiet, som tidligere var bondepartiet, leverer 16,9%. I motsetning til gjennomsnittet som ligger på 8,1%. Det forteller oss at det fortsatt er i noe grad en politisk skillelinje mellom bygd og by. Det virker som at de ulike interessene som bygd og by eller om man har en religion har en sterk innvirkning på valget. Det er likevel ikke i nærheten av en selvfølge at bønder stemmer Senterpartiet og ungdom på kristen skole stemmer på KRF. Konklusjonen er

at man fortsatt kan se mønster av skillelinjer, men at det har blitt redusert i de nyere årene. Hvor man bor i landet har også stor påvirkning på hva man stemmer.

8. Konklusjon

I denne oppgaven har vi analysert unges stemmemønster og sammenlignet det med den generelle befolkningen ved stortingsvalget. Vi hadde noen antakelser som vi ønsket å undersøke med resultatene til skolevalget. Antok blant annet at ungdom vil stemme mer på partiene i ytterkanten av politikken. Vi har sett på teorier om at ungdom er lettere påvirkelig og det kan lede til de mindre partiene som har mer fokus på spesifikke saker. Vi har sett en liten tendens til at ungdom stemmer på de ytterliggående partiene. Analysen viste at blant de fire største partiene hadde skolevalget 63,2% mot stortingsvalget sine 77,8%. Begge har altså en stor andel men som antatt en mindre andel i skolevalget. Jeg har også sett nærmere på om skillelinjene til Rokkstad og Lipset fortsatt eksisterer i for de unge i dag. Vi har sett eksempler på at den Moralsk-religiøse skillelinjer og også skillelinjer mellom bygd og by. Konklusjonen er at det fortsatt kan spille en rolle hvilken sosial gruppe man tilhører, men det må presiseres at det er mindre ekstreme skillelinjer enn det som eksisterte for flere tiår siden. Når det kommer til spørsmål om ungdom er lettere å påvirke, så virker det som at de store mediasakene betyr en del for hva ungdom stemmer. Dette bekrefter Aardal sin påstand om at oppmerksomhet og drama i media er avgjørende for hva ungdom engasjerer seg for. Spesielt ser vi dette i sammenheng med miljøspørsmålet hvor ungdom viser ekstra interesse. I valg tar ungdom et sterkt standpunkt og stemmer langt mer på Miljøpartiet de grønne enn den generelle befolkningen. Den sterke reaksjonen på store hendelser har ungdom også hatt på BlacklivesMatter situasjonen. Ungdom stemmer ikke generelt veldig ulikt den generelle befolkningen, men det er store forskjeller i miljøpartiet. Vi finner de største forskjellene når vi ser på spesifikke skoler rundt i landet.

9. Litteraturliste:

- Aardal, Bernt. 2003. *Velgere i villrede : en analyse av stortingsvalget 2001*. Oslo: Damm
- Børstad, Johannes; Hussain, Haron; Bazaz, Rahand; Skandsen, Susanne Njølstad. (2020, 3. juni). Dina (19) møtte opp i solidaritet: - Dette er mye viktigere enn korona. *NRK*. Hentet 23. April 2021 fra <https://www.nrk.no/trondelag/flere-hundre-motte-opp-pa-black-lives-matter-markering-i-trondheim-1.15039344>
- Buckingham, D. (2000). *After the Death of Childhood: Growing up in the Age of Electronic Media*. Cambridge: Polity Press.
- Flanagan, C. A. (2013). *Teenage citizens: The political theories of the young*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Franklin, M. N. (2004). *Voter Turnout and The Dynamics of Electoral Competition in Established Democracies Since 1945*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hansen, Morten. (2020, 18. februar). Skolestreik for klimaet 24. April – Vi står sammen for klima uten å samles i store forsamlinger!. *Natur og ungdom*. Hentet 26. April 2021 fra <https://nu.no/saker/skolestreik/2020/02/skolestreik-for-klima-24-april/>
- Hanssen, Gro Sandkjær, Helgesen, Marit Kristine & Vabo, Signy Irene. (2007). *Politikk og demokrati. En innføring i stats- og kommunalkunnskap* (3. utg). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Huang, Lihond, Ødegård, Guro, Hegna, Kristinn, Svargård, Vegard, Helland, Tarjei & Seland, Idunn (2018). *ICCS 2016: Demokratiforsåelse, kunnskap og engasjement blant 9.-klassinger i Norge* (NOVA 15/17). Hentet 26. april fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/demokratiforstaelse-kunnskap-og-engasjement-blant-9.-klassinger-i-norge/>

- Knutsen, Oddbjørn. (2017, 9. september). Norske velgere: Sosial klasse betyr mindre enn før: By og land skiller. *Aftenposten Viten*. Hentet fra https://www.aftenposten.no/viten/i/52R9W/norske-velgere-sosial-klasse-betyr-mindre-enn-foer-by-og-land-skiller?fbclid=IwAR0Rx_JLz54CyZgXvOSCFV-L7-bwn2Mvx1zXfm8-6Gb9yXMmT3vvx5TPCgI
- TV2. (2012, 15. februar). Klima-interesse - Norsk ungdom ikke opptatt av klimaendringer. Hentet fra <https://www.tv2.no/a/13297940/>
- Sapiro, V. (2004). Not your parents' political socialization: Introduction for a new generation. *Annual Review of Political Science*, 7, s. 1-23. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.7.012003.104840>
- Sander, Thomas H. og Robert D. Putnam (2010). «Democracy's Past and Future: Still bowling alone? - The post-9/11 Split. *Journal of Democracy* 21(1), s. 9–16. <https://doi.org/10.1353/jod.0.0153>
- Sears, D. O. & S. Levy (2003). *Childhood and adult political development*. I D. O. Sears, Huddy, L & Jervis, R. (Red). *Oxford handbook of political psychology* (s. 60-109). Oxford: University Press
- Statistisk sentralbyrå. (2019, 4. februar). Valgdeltakelse ved stortingsvalg 1969-2017 – Lav valgdeltakelse blant unge voksne. Hentet fra <https://www.ssb.no/valg/artikler-og-publikasjoner/lav-valgdeltakelse-blant-unge-voksne>
- Stortinget (2019, 7. november). Partienes historie. Hentet 7. Mai 2021 fra <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Organene/Partigruppene/Partienes-historie/>
- Søbye, Espen & Dørum, Knut: Stemmerettens historie i Norge. I *Store norske leksikon*. Hentet 7. februar 2021 fra https://snl.no/Stemmerettens_historie_i_Norge
- Tvedt, Knut Are & Garvik, Olav. Senterpartiet. I *Store norske leksikon*. Hentet 23. februar 2021 fra <https://snl.no/Senterpartiet>

Utdanningsdirektoratet. (2020). *Læreplanen i samfunnsfag*. Hentet 9. Mai fra <https://www.udir.no/lk20/saf01-04/kompetansemaal-og-vurdering/kv147>

Ødegård, G. (2003). Samfunnsengasjement blant dagens unge. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 3(2), s. 89-98.
<https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1153>

Øia, T. (1995). *Apolitisk ungdom?: Sjølbergingsgenerasjonen og politiske verdier*. Oslo: Cappelen akademiske forlag.